

2010-04-16

Avdelningen för djurskydd och hälsa

Kontroll av förbrännings- och samförbränningsanläggning för hela djurkroppar (gårdspanna) i primärproduktionen

Denna information är specifikt riktad till kommuner som har kontrollansvaret för förbrännings- och samförbränningsanläggningar som är godkända av Jordbruksverket och som förbränner animaliska biprodukter i primärproduktionen (s.k. gårdspannor).

Grundläggande lagstiftning

Anläggningar som förbränner hela djurkroppar som enda animaliska biprodukt (abp) och som inte förbränner annat avfall ska godkännas i enlighet med förordning (EG) nr 1774/2002¹ (den s.k. biproduktsförordningen eller abp-förordningen) då förbränning av hela djurkroppar inte omfattas av EU:s avfallförbränningsdirektiv². I praktiken är dock ofta anläggningen ändå, beroende på storlek, antingen anmäld till kommunen eller godkänd av länsstyrelsen med anledning av sin miljöpåverkan (lukt, buller etc.).

För definition av förbränningsanläggning och samförbränningsanläggning se biproduktsförordningen respektive avfallsförbränningsdirektivet.

Beslut om godkännande

Det är Jordbruksverket som är behörig myndighet att utfärda godkännanden för gårdspannor. Innan godkännande ges görs en inbesiktning av anläggningen. Kopia på beslut om godkännande sänds alltid till berörd kommun.

De flesta gårdspannor är godkända för fjäderfä eller grisar, och de förbränner normalt några få fjäderfä eller smågrisar i taget ihop med halm eller flis.

De godkännanden som utfärdas är numera endast undantagsvis tidsbegränsade. De allra flesta gäller tillsvidare. Det kan dock fortfarande finnas äldre beslut som är tidsbegränsade p.g.a. att det treåriga godkännandet ännu inte löpt ut. Det kan också finnas anläggningar som inte inbesiktigats då de kan ha godkänts innan rutinen med formella inbesiktningar infördes.

Krav för godkännande och krav på verksamheten

Av art 12 och vidare bilaga IV i förordning (EG) nr 1774/2002 framgår vilka krav som ställs för godkännande av en gårdspanna och vilka krav som ställs på verksamheten.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1774/2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/76/EG om förbränning av avfall

Jordbruksverket har gjort en sammanställning över kraven vilken biläggs denna vägledning. Notera att kraven avseende förbränningstemperaturen är samma i biproduktsförordningen som de som anges i lagstiftningen om förbränning av avfall.

Låg- och högkapacitetsanläggningar

Det finns två olika kategorier av förbränningsanläggningar som Jordbruksverket godkänner - låg- och högkapacitetsanläggningar.

Om anläggningen har genomströmning på mer än 50 kg döda djur per timme klassificeras den som en högkapacitetsanläggning och det ställs bl.a. krav på hjälpbrännare (efterbrännare) och temperaturmätningstrustning.

Om anläggningen har en genomströmning på mindre än 50 kg döda djur per timme räknas den som en lågkapacitetsanläggning. I princip alla gårdspannor är sådana.

Fastbränslepanna eller oljepanna

De allra flesta godkända gårdspannor är av fastbränsletyp och eldar framför allt halm eller flis. Det finns dock enstaka gårdspannor som eldas med annat bränsle.

Möjlighet att uppfylla temperaturkrav

Mängden material som avses förbrännas måste dimensioneras efter pannans kapacitet. Det är i många fall tveksamt om temperaturkraven i förbränningskammaren kan uppfyllas vid förbränning av t.ex. suggor, andra större djur eller ett stort antal djur vid ett och samma tillfälle. I något fall har djurhållare som velat förbränna en hel omgång uttjänta värphöns löst detta genom att frysa ned kadavren och sedan förbränna några djur per dag under en längre tid. Att dela större kadaver innan eldning är av hygieniska och smittskyddsmässiga skäl inte ett bra alternativ.

Förbränning av döda djur innehållande specificerat riskmaterial (SRM)

Ytterligare krav utöver grundkraven ställs på anläggning som avser att förbränna döda nötkreatur, får och getter eftersom dessa djurkroppar innehåller specificerat riskmaterial (SRM) som kan riskera att sprida sjukdomar som galna kosjukan och scrapie. I dagsläget är det mycket ovanligt att någon önskar förbränna hela döda djur av dessa djurslag bl.a. på grund av de högre krav som ställs på sådana anläggningar och de investeringskostnader som dessa medför.

Observera att det i anläggningens godkännande måste stå att de får förbränna denna typ av döda djur. I skrivande stund finns ingen sådan godkänd anläggning varför denna information inte omfattar de ytterligare krav som ställs på en sådan.

Endast döda djur från aktuellt jordbruksföretag får förbrännas

Det framgår av biproduktsförordningen att om en lågkapacitetsanläggning ligger på ett jordbruksföretag får denna endast förbränna material från det jordbruksföretaget, vilket innebär att pannan inte får användas för förbränning av döda djur från annat jordbruksföretag eller från privatpersoner.

Om förbränning ska ske av djurkroppar från två invid varandra liggande djuranläggningar gör Jordbruksverket en bedömning om det smittskyddsmässigt är godtagbart och detta skrivs då in i beslutet. Det kan röra sig om två företag som redan har en integrerad hantering.

Kontrollansvar och krav på uppföljning

Enligt 12 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter är kommunerna behöriga myndigheter att utöva offentlig kontroll i primärproduktionen över förbränningsanläggningar som förbränner animaliska biprodukter i primärproduktionen.

Av 14 § lagen (2006:805) framgår vidare att den myndighet som utövar offentlig kontroll ska verka för att överträdelser av lagen, av de föreskrifter eller beslut som meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

Av varje enskilt beslut framgår vilken typ av döda djur anläggningen får ta emot för förbränning liksom hur anläggningen är klassad. Beslutet bygger på uppgifter som angivits i ansökan och/eller uppgifter som framkommit vid inbesiktningen. Vid kontrollbesök ska de faktiska förhållandena jämföras med de lagstiftningsmässiga krav som ställs på verksamheten. Om särskilda villkor för verksamheten finns i beslutet ska även dessa kontrolleras.

Jordbruksverket godkänner pannorna innan de tas i drift för förbränning av djurkroppar varför det är det upp till kontrollmyndigheten att kontrollera att pannan uppfyller temperaturkraven i förbränningskammaren vid förbränning.

Om det vid kontrollbesöket upptäcks att anläggningens klassning (låg- respektive högkapacitet) i förhållande till pågående verksamhet är felaktig ska verksamhetsutövaren uppmanas att ta kontakt med enheten för foder och djurprodukter på Jordbruksverket för att om möjligt få en ändring i beslutet. En lågkapacitetsanläggning får inte förbränna mer än 50 kilo djurkroppar per timme. Likaså om det framkommer att anläggningen önskar ta emot andra djurslag än vad godkännandet omfattar ska verksamhetsutövaren också ta kontakt med Jordbruksverket centralt för ett eventuellt utvidgande av sitt godkännande.

Kommunen ska följa upp att eventuella brister åtgärdas. Kopia på rapport ska normalt inte sändas in till Jordbruksverket efter utförd kontrollbesök. Om anläggningen dock visar sig inte leva upp till kraven för godkännande måste kommunen kontakta Jordbruksverket så att godkännandet kan återkallas. I dessa fall behöver Jordbruksverket ta del av kontrollrapporten.

Kommentarer till bilagt informationsmaterial

Kraven som ställs i biproduktsförordningen på förbränning av djurkroppar på gårdsnivå finns sammanställda i ett informationsblad som bifogas beslutet till verksamhetsinnehavaren och som också bifogas kopian på beslutet till kommunen, samt biläggs denna vägledning. Nedan följer några kommentarer till de krav som ställs. Kommentarererna ligger under samma rubriker som motsvarande krav ligger under i förordningen och i informationsbladet. Som nämnts ställs det extra krav på anläggning som förbränner djurkroppar av nöt, får och get. Eftersom det inte finns någon sådan godkänd anläggning i dagsläget har information om den typen av anläggning utelämnats.

Allmänna villkor

Om det finns möjlighet till kyl- eller frysförvaring kan tiden innan förbränningen blir nödvändig dras ut. Förvaringen måste göras så att inte en eventuell smitta kan spridas. Kommunen har kontrollansvaret över förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen enligt 12 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter.

Program rörande bekämpning av skadedjur måste finnas och följas. Det finns dock inget krav på något avtal med skadedjursaneringsfirma. Man måste inom verksamheten ha tänkt ut och dokumenterat ett eventuellt behov av t.ex. musfällor. Programmet ska sedan följas. Vilda djur får inte komma åt djurkropparna innan förbränning.

Det är viktigt med bra rengöringsrutiner för de lokaler där kadaver hanteras och förbränns och att dessa rutiner följs. Lämplig utrustning är en förutsättning för att en bra rengöring ska kunna utföras.

Spill från kadaverhanteringen bör undvikas. Om spill uppstår måste detta tas om hand och rengöring och eventuell desinficering utföras. Beroende på typ av hantering måste eventuellt behov av ombyte av kläder och skor liksom möjlighet till rengöring (bl.a. handtvätt) beaktas. Då djuren kan ha dött av någon smitta är det viktigt att inte denna får möjlighet att sprida sig. Samtidigt måste man ha i beaktande att pannan finns på gården och lantbrukaren rör sig bland sina djur i vardagen.

Kraven på omfattningen av hygienkontroll och inspektionsscheman måste sättas i relation till verksamhetens omfattning. Det måste dock framgå att verksamhetsinnehavaren tänkt igenom hanteringen och att denne dokumenterar utförda åtgärder som berör anläggningen.

Villkor för verksamheten

Att anläggningen lever upp till kravet på 850°C under förbränningen är ett grundkrav. (Läs mer om temperaturmätning nedan.)

Om det är så att man önskar få någon annan mätpunkt godkänd är det Jordbruksverket som ska besluta om detta i egenskap av "den behöriga myndigheten".

Om inte temperaturen kan mätas i omedelbar närhet av förbränningskammarens innervägg bör detta ha uppmärksamats redan vid inbesiktningen inför godkännandet så att en annan punkt därvid har fastställts och lagts in i anläggningens beslut om godkännande. För flera av de anläggningar som är godkända i dag vet vi dock inte alltid var mätningen görs. Om annan mätpunkt än den som anges i förordningen eller i beslutet utnyttjas ska företaget uppmanas att omgående ta kontakt med enheten för foder och djurprodukter på Jordbruksverket för att få utrett om punkten är godtagbar och för att eventuellt få ett tillägg till beslutet.

Restprodukter

Aska efter förbränning av djurkroppar av andra djurslag än sådana där specificerat riskmaterial ingår får spridas på mark i enlighet med miljölagstiftningen.

Förbränning av döda djur i en panna resulterar ofta inte i ett homogent pulver. Trots att anläggningen lever upp till kraven på 850°C är det i princip oundvikligt att det i askan kan återfinnas små fullständigt mineraliserade benbitar, vilka dock jämföras med askan.

Temperaturmätning

Att anläggningen lever upp till kravet på 850°C under förbränningen måste kunna visas upp för kontrollmyndigheten. Jordbruksverket lägger i beslut om godkännanden in villkor om att temperaturen ska kontrolleras vid normal drift åtminstone en gång per år. Att detta gjorts måste kontrolleras av myndigheten. Den erforderliga temperaturmätningen måste göras vid ett tillfälle då förbränning av djurkroppar sker.

Det är ett krav att det finns metoder för att övervaka att förbränningsprocessen lever upp till kraven. Det rör sig framför allt om krav på temperaturmätning, men det kan även röra sig om t.ex. övervakning av parametrar och förhållanden såsom rökgaser utanför förbränningskammaren, tid för förbränning av en viss mängd material samt att materialet förbränns fullständigt.

Det är endast anläggningar av hög kapacitet som måste ha temperaturmätningstrustning.

Om pannan saknar temperaturmätningstrustning ska verksamhetsinnehavaren låta läsa av temperaturen minst en gång per år. Avläsningen ska göras av en oberoende person som har som yrke att göra service eller kontroller på denna typ av panna. Den som utför avläsningen ska dokumentera och underteckna resultatet och dokumentet ska kunna visas upp vid kontrolltillfället.

För pannor som har temperaturmätningstrustning gäller att alla mätvärden avseende temperatur ska läsas av vid förbränningstillfället, registreras och hållas tillgängliga för kontrollmyndigheten. Temperaturmätningstrustningen ska kalibreras minst en gång vart tredje år. Kalibreringen ska göras av en oberoende person som har som yrke att utföra denna typ av åtgärder på denna typ av panna. Den som utför kalibreringen ska dokumentera åtgärden, och ett av den som utfört kalibreringen undertecknat dokument, som visar att utrustningen har kalibrerats de senaste 3 åren, ska kunna visas upp vid kontrolltillfället.

Om endast temperaturen på rökgaserna utanför förbränningskammaren kan avläsas ska verksamhetsutövaren kunna visa upp ett dokument från panntillverkaren där det framgår att uppmätt rökgastemperatur motsvarar antal grader C i förbränningskammaren.

Förutom grundkraven som ställs för godkännande tillkommer krav som ansvarig vid anläggningen måste följa som bl.a. har med register och transport att göra:

Fordon och behållare

När det gäller rengöring av fordon och returbehållare m.m. är ”varje användning” i vissa fall ett tänjbart begrepp. T.ex. behöver inte anläggningens utrustning rengöras mellan varje gång pannan körs. Regelbunden rengöring av sådant som kommer i kontakt med de döda djuren kan dock anses vara ett krav. Utrustning som kommer att stå oskyddat utomhus och som förorenats ska rengöras och desinficeras innan det ställs ut. Används en och samma behållare när man kör i skytteltrafik för att hämta fler djur på ett och samma ställe kan detta ses som ”en användning”. Behållaren måste efter transport förvaras på lämplig plats inomhus eller förses med lock.

Förpackningsmaterial som innehållit obearbetat kategori 1- och 2-material ska förbrännas i enlighet med 2 kap. 30 § i K14³, d.v.s. enligt samma villkor som kategori 1- och 2-material dock givetvis med beaktande av gällande miljölagstiftning. (Döda fjäderfä och grisar kategoriseras i enlighet med EG-lagstiftningen normalt som ett kategori 2-material.)

---

³ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur och människor